

2022_Anul AGÂRBICEANU (XVII):

Nu-mi aduc aminte cum am învățat a citi și a scrie! - întâia mare încântare estetică? -
... spuneam regulat rugăciunile! - au deschis porțile fantasiei?

Școala Gimnazială Ion Agârbiceanu **CENADE**
„dăscăluțu”

Nu-mi aduc aminte cum am învățat a citi și a scrie!
M-am trezit citind curgător și memorizînd ușor poeziile!
nu trăiam decît cînd mergeam cu săniuța sau ne dădeam pe gheață!

am umblat în fiecare ajun la colindat ... **dascăl îmbrăcat în port țărănesc ...**

Nu-mi pot da seama de sentimentul meu religios ...
știi că-mi spuneam regulat rugăciunile ...
am impresia că n-am reținut aproape nimic din studiul lor!

2022 să simt o mare bucurie și lumină în suflet! **2022**
pe urmele lui Ion Agârbiceanu

Anul Agârbiceanu
Anul tinerilor oțeliți!

șagunism - tribunism

bustul lui Ion Agârbiceanu lângă școală

Despre anii de școală ai marelui scriitor, aflăm tot în „Mărturisiri”. Continuăm reproducerea, o restituire necesară pentru toți cei interesați de învățământul din Transilvania, la final de sec. XIX :«**Instrucția mi-am început-o în școala primară din sat. Aveam un dascăl îmbrăcat în port țărănesc, îl chema Munteanu, dar oamenii îi spuneau „dăscăluțu”, pentru că era puținel la trup și slăbuț. Nu-mi aduc aminte cum am învățat a citi și a scrie. M-am trezit citind curgător și memorizînd ușor poeziile. Nici o impresie puternică nu mi-a rămas din cei dintîi trei ani de școală primară, nici de la învățător, nici de la colegii mei de școală. Nu cred să-mi fi plăcut cursurile din sat. Am impresia că iarna, în acest răstimp, nu trăiam decît cînd mergeam cu săniuța sau ne dădeam pe gheață cu alți băieți, apoi la sărbătorile principale: Crăciun, Bobotează, Paști.**

Continuam să trăiesc numai din examene, cînd iar îmi luam în primire slujba de ciobănaș pînă toamna tîrziu. Dintre sărbători, cea mai de frunte era Crăciunul, cu colindele. **Pînă pe la vîrsta de 12 ani, am umblat în fiecare ajun la colindat.** Aveam în vecini un văr de-al doilea sau al treilea, mai mare ca mine cu vreo șapte ani, care știa multe colinde și avea un glas foarte armonios. Cu el învățam, cu el umblam la colindat. După ce învățasem să scriu, mi-aduc aminte că, după un Crăciun, mi-am scris vreo trei colinde pe care le știam pe dinafară și le-am pus în masa tatii, cu credința că la ajunul viitor n-am

decît să le scot și să le cînt singur. Am rămas uimit cînd am văzut, la anul, că deși textul îl citeam ca pe apă, nu le puteam colinda. Eram de credința că o dată cu textul am fixat și melodia. Decepția mea a fost mare, și iar a trebuit să cer ajutor vărului meu. În clasa a treia primară, la examen, dascălul m-a pus, cu alt coleg, să spunem un dialog. Protopopul asista la examen și l-a îndemnat pe tata să mă dea la școală la Blaj. Bucățile de citire, poeziile pe care le pregăteam acasă nu m-au impresionat deosebit, nici ilustrațiile din abecedar și cărțile de citire, afară doar de poezia „**Cîinele soldatului**”, pe care o știu de-atunci pe dinafară.

Ori, poate, am și uitat în scurgerea anilor. Știu că muma asculta acele povestiri, și le știa mai bine decît mine și sora mea, după ce le citeam o dată. Cele dintîi povești am început să le citesc în foiletonul „**Gazetei Transilvaniei**”, numărul pentru popor. Citeam bucuros și din revista umoristică de la Sibiu, **Calicul**, și în **Calendarul Calicului**, din care tata avea o colecție.

Mergînd la Blaj, pe la Paști, am urmat tot în clasa a treia primară pînă la sfîrșitul anului, cînd am trecut în clasa a patra.

***Nu-mi pot da seama de sentimentul meu religios** pînă la această vîrstă, deși **știu că-mi spuneam regulat rugăciunile** seara și dimineața la fiecare mîncare și că mergeam bucuros la biserică. În postul mare, toți copiii mai răsăriți făceam seara mătănii înaintea icoanelor. Muma ne supraveghease așa de strașnic la împlinirea acestor datorii, încît de la o vreme nu mai era nevoie de supravegherea ei. Ne rugam regulat și în căsuța de la pădure, unde eram singuri.

Dus în străini, la Blaj, și pus în gazdă cu mai mulți elevi de școală primară și secundară, m-am trezit însă cu cărticica de rugăciuni în mînă. Citeam mereu din ea, izolat de ceilalți elevi, și habar nu aveam de cărțile de școală. Era singura mea mîngîiere și tărie, în mijlocul furnicarului de elevi, care se purtau cu mine agresiv și peste umăr. Mi-aduc aminte că uneori mă forțau să intru în jocurile lor, pe care nu le cunoșteam, și primeam multe lovituri de minge. **Pînă prin clasa a IV-a de liceu, nici un studiu, nici un obiect nu m-a atras în mod deosebit.** Gramatici, sinteze, geometrie, aritmetică, religie chiar se propuneau așa de abstract, **încît am impresia că n-am reținut aproape nimic din studiul lor**, deși eram silitor și aveam note bune.

Nici o impresie, nici o reținere importantă din primii patru-cinci ani de școală la oraș. Îmi făceam datoria, dar fără nici o însuflețire. Cred că multe materii nu mă interesau, fiindcă nu le pricepeam. **Simțeam o undă de frig cînd trebuia să plec la cursuri, chiar cînd știam materia.** Din anii aceștia mi-a rămas însă o amintire urîtă: orele de gimnastică. Nu eram la fel de îndemînat în exerciții, iar la aparate nu eram cutezător, și aveam un profesor de gimnastică rău, care ne pedepsea.

Poate nici nu eram destul de atent ca să pot repeta exercițiile ce ni le arăta. Apoi, uneori, îmi păreau adevărate prostii.

Blajul, afară de clădirile școlare și catedrală, **era un tîrgușor care nu se deosebea mult de Cenade**, de casele sașilor, așa că deosebită impresie nu a făcut asupra mea. Din clasa întîia a liceului, am început să citesc istorioarele din viața „pieilor roșii”, editate atunci la Brașov; erau niște cărticele cu copertă colorată, pline de inedit și senzațional, care treceau din mînă în mînă. Rămîneam încîntat de isprăvile eroilor. Între întîiele cărți de literatură românească, am citit, tot în acești ani, **Poveștile unchiașului sfătos, Basmele** lui Ispirescu, **Satul cu comorile**, o prelucrare, după cît îmi amintesc, și tot materialul din cărțile de citire. Apoi întreaga serie a „**haiducilor**” lui N.D. Popescu. Cînd eram în clasa a doua sau a treia de liceu, am dat peste un mare povestaș. Locuia în curtea casei unde eram eu încartiruit,

într-o căsuță veche. Era numai el și nevastă-sa. Era ungar, îi zicea Minea, și-l știau de mai mult elevii din vecini. Cu aceștia mergeam și eu să-l ascult, seară de seară. Colectam bani și-i cumpăram tutun de pipă și gaz. În schimb, el ne-a încântat vro două ierni în șir cu cele mai minunate povești. Era ungar și reformat, dar după vorbă îl credeai român neaoș. Avea un dar de povestit extraordinar și vorbea, ca iluminat, cu patimă, ceasuri în șir. I-am adus prinosul de recunoștință într-o povestire din seria „*Din amintirile notarului pensionat Drăgan*”, apărută fragmentar prin „*Adevărul literar*” și alte reviste, neadunată pînă acum în volum. Rețin că **eram vrăjit nu numai de minunățiile basmelor**, ci și de felul de a povesti al lui Minea. Îl stimam foarte mult și uneori aveam impresia că nu-i ființă de pe tărîmul nostru. Din clasa a IV-a de liceu am avut de profesor la limba română și latină pînă în clasa a VIII-a pe **Gavriil Precup, un profesor cu aleasă cultură și cu mult simț pentru literatură**. Analizele lui la pasteurile lui Alecsandri mi-au deschis o lume nouă. Tot prin clasa a IV-a am citit pe Creangă și marea colecție de poezii populare a lui Teodorescu. De-acî încolo, **viața se concentra tot mai mult asupra lumii din cărți. Cu alți colegi, am dat năvală asupra bibliotecii pentru elevi a liceului**.

Mi se pare că **întîia mare încîntare estetică** am gustat-o în baladele lui Alecsandri, în poeziile populare din colecția lui Teodorescu, în acțiunea lor, ca și în ritmul și rima versurilor și în frumusețea descrierilor poetice. **Întîiul sentiment care m-a legat de cititul literaturii** a fost admirația pentru frumusețile care aveau un răsunet adînc în sufletul meu. Învățasem pe dinafară versurile mai frumoase și eram gata să le spun mereu. Poveștile lui Minea, ca și ale lui Ispirescu **au deschis parcă porțile fantasiei, care păreau ferecate de îndată ce am părăsit slujba de ciobănaș**. Chiar atunci cred că fantasia era numai în potență. **Poveștile lui Creangă m-au făcut pentru întîia oară să rîd cu lacrimi, să simt o mare bucurie și lumină în suflet. Dănilă Prepeleac, Soacra cu trei nurori, ca și mai tîrziu Kir Ianulea și Pastramă trufanda** de Caragiale mi-au rămas pînă azi scrierile care mă predispun la voie bună mai mult decît oricare altele».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-agarbiceanu-xvii-nu-mi-aduc-aminte-cum-am-invatat-a-citi-si-a-scrie-intiia-mare-incintare-estetica--spuneam-regulat-rugaciunile-au-deschis-portile-fantasiei-164091.html>

În: *Tribuna*, 25 aprilie 2022